DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

10. juni 2010 *

I sag C-86/09,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af VAT and Duties Tribunal, Manchester (Det Forenede Kongerige), ved afgørelse af 23. februar 2009, indgået til Domstolen den 27. februar 2009, i sagen:

Future Health Technologies Ltd

mod

The Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs,

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.N. Cunha Rodrigues, og dommerne P. Lindh, A. Rosas, A. Ó Caoimh (refererende dommer) og A. Arabadjiev,

generaladvokat: E. Sharpston
justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 18. marts 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Future Health Technologies Ltd ved barrister R. Thomas

— Det Forenede Kongeriges regering ved L. Seeboruth og H. Walker, som befuldmægtigede, bistået af barrister I. Hutton

— den græske regering ved O. Patsopoulou, Z. Chatzipavlou, M. Tassopoulou og M. Apessos, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved R. Lyal og M. Afonso, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem (EUT L 347, s. 1).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Future Health Technologies Ltd (herefter »FHT«) og Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (herefter »HMRC«), som i Det Forenede Kongerige har kompetence til at opkræve merværdiafgift (herefter »moms«), i anledning af sidstnævntes nægtelse af at momsfritage aktiviteter, som udføres mod vederlag, og som består i fremsendelse af en udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk behandling.

Retsforskrifter

EU-retlige forskrifter

3 Direktiv 2006/112 ophævede og erstattede med virkning fra den 1. januar 2007 de eksisterende fællesskabsbestemmelser om moms, herunder Rådets sjette direktiv 77/388/EØF af 17. maj 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag (EFT L 145, s. 1, herefter »sjette direktiv«).

4 I henhold til første og tredje betragtning til direktiv 2006/112 var det nødvendigt at omarbejde sjette direktiv med det formål, at bestemmelserne præsenteres på en klar og rational måde i en omarbejdet struktur og ordlyd, uden at dette dog principielt medfører materielle ændringer.

5 Artikel 2 i direktiv 2006/112 har følgende ordlyd:

»1. Følgende transaktioner er momspligtige:

a) levering af varer, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab

[…]

c) levering af ydelser, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab

d) indførsel af varer.

[...]«

6 Artikel 131 i direktiv 2006/112 udgør den eneste artikel i kapitel 1 i afsnit IX i dette direktiv, med overskrifterne henholdsvis »Almindelige bestemmelser« og »Afgiftsfritagelser«. Denne artikel har følgende ordlyd:

»De i kapitel 2-9 omhandlede fritagelser finder anvendelse med forbehold af andre fællesskabsbestemmelser og på betingelser, som medlemsstaterne fastsætter for at sikre en korrekt og enkel anvendelse af de pågældende fritagelser og hindre enhver form for unddragelse, undgåelse og misbrug.«

7 Artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i direktiv 2006/112, som er indeholdt i kapitel 2 i direktivets afsnit IX, bestemmer:

»1. Medlemsstaterne fritager følgende transaktioner:

[...]

b) hospitalsbehandling og pleje samt transaktioner i nær tilknytning hertil udført af offentligretlige organer eller, under sociale betingelser svarende til dem, der gælder for sådanne organer, af hospitaler, centre for lægebehandling og diagnostik og andre lignende behørigt anerkendte institutioner

c) behandling af personer som et led i udøvelse af lægegerning og dertil knyttede erhverv som fastsat af den pågældende medlemsstat

[...]«

8 Med undtagelse af deres indledende passus er ordlyden af fritagelserne i artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i direktiv 2006/112 identisk med ordlyden af fritagelserne i sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c). Den indledende passus til sidstnævnte bestemmelse er som følger:

»Med forbehold af andre fællesskabsbestemmelser fritager medlemsstaterne på betingelser, som de fastsætter for at sikre en korrekt og enkelt anvendelse af nedennævnte fritagelser og med henblik på at forhindre enhver mulig form for svig, unddragelse og misbrug«.

9 Artikel 133 i direktiv 2006/112 bestemmer, at medlemsstaterne i hvert enkelt tilfælde kan gøre meddelelse af den bl.a. i dette direktivs artikel 132, stk. 1, litra b), fastsatte fritagelse til andre organer end offentligretlige betinget af, at en eller flere forudsætninger, som den fastsætter, er opfyldt.

10 Følgende fremgår af artikel 134 i direktiv 2006/112:

»Levering af varer og ydelser omfattes ikke af de i artikel 132, stk. 1, litra b), […] fastsatte fritagelser i følgende tilfælde:

a) såfremt transaktionerne ikke er uomgængelig nødvendige for udførelsen af de transaktioner, der er fritaget for afgift

b) såfremt transaktionerne hovedsageligt tager sigte på at give organet yderligere indtægter ved udførelse af transaktioner i direkte konkurrence med momspligtige erhvervsvirksomheder.«

Nationale bestemmelser

11 Section 31 i Value Added Tax Act 1994 (lov af 1994 om merværdiafgift) bestemmer, at levering af goder eller tjenesteydelser er fritaget, hvis den er omfattet af den liste, som på nuværende tidspunkt er indeholdt i Schedule 9 til denne lov.

12 Group 7 i Schedule 9 til loven beskriver bl.a. følgende leveringer som fritagne:

— levering af tjenesteydelser fra en person, der bl.a. er opført i det i henhold til Health Professions Order 2001 (Statutory Instrument 2002 No 254) førte register

— levering af pleje eller medicinsk eller kirurgisk behandling og i forbindelse hermed levering af enhver vare på ethvert hospital eller statsreguleret institution

— produkter til terapeutiske formål fremstillet af humant blod, og

— humane (herunder føtale) organer eller væv til diagnostiske eller terapeutiske formål eller medicinsk forskning.

13 HMRC-vejledningen angiver, at tjenesteydelser, der præsteres af professionelt sundhedspersonale, som er opført på den liste, der er omhandlet i Health Professions Order 2001, i almindelighed anses for hovedsageligt at have til formål at beskytte, opretholde eller genoprette det pågældende individs helbred og derfor er momsfritaget.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 FHT er akkrediteret og godkendt af de relevante britiske myndigheder som privat stamcellebank. Inden for rammerne af de ydelser, som den præsterer til forældre til nyfødte, udfører den aktiviteter, der består i fremsendelse af en udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod samt analyse og behandling af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod.

15 Disse aktiviteter er under direkte tilsyn af en klinisk videnskabsmand, som er opført som fagmand i det i henhold til Health Professions Order 2001 førte register. Stamcellerne indsamles ved fødslen med henblik på deres mulige fremtidige anvendelse til lægelig behandling af barnet selv (autolog anvendelse) eller af andre personer (allogen eller heterolog anvendelse). I henhold til bl.a. den kontrakt, der indgås mellem FHT og barnets forælder eller forældre (herefter »kontrakten«), kan de af FHT behandlede og opbevarede celler kun anvendes medicinsk. De kan ikke anvendes til forskning eller eksperimenter.

16 I hvert tilfælde er de transaktioner, som vil eller kan ske som følge af, at FHT går ind på at præstere tjenesteydelser i henhold til kontrakten, følgende:

a) En udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod sendes til det ufødte barns forældre.

b) Forældrene sørger (for egen regning) for, at en læge er til stede under fødslen for at indsamle blod fra navlesnoren umiddelbart efter fødslen.

c) Blodet transporteres med en medicinsk kurer til FHT's laboratorium. Det er et specialbygget anlæg, hvor der foretages analyse og udtagelse af stamceller fra navlesnorsblod.

d) FHT's ansatte tester blodet for at sikre, at det ikke er inficeret med sygdomme, som kan overføres via blodet. Testningen sker kort tid efter fødslen og igen efter seks måneder.

e) Blodet forarbejdes så for at udtage en prøve på stamceller, som er egnede til medicinsk anvendelse.

f) Stamcelleprøven nedfryses og opbevares klar til brug.

g) Prøven opbevares i afventning af brug under lægebehandlinger.

h) Stamcelleprøven frigives på forældrenes anmodning (indtil barnet er 18 år) til brug ved lægebehandling.

17 Der er to betalingsmuligheder i henhold til kontrakten. Den første valgmulighed indebærer, at kunden betaler to faste beløb for alle de i hovedsagen omhandlede aktiviteter, herunder seks måneders opbevaring, sammen med et yderligere årligt beløb

for fortsat opbevaring af stamcellerne. Den anden gør det muligt for kunden at forudbetale tre faste beløb for alle de i hovedsagen omhandlede aktiviteter og for 20 års opbevaring på forhånd. Den samlede pris for den første valgmulighed er 995 GBP og et yderligere beløb på 30 GBP pr. år. Den samlede pris for den anden valgmulighed er 1 295 GBP.

18 Ifølge forelæggelsesafgørelsen er omkostningerne for de klienter, som vælger pakken med 20 års opbevaring, fordelt således:

— Litra a) i denne doms præmis 16 udgør 15% af den samlede omkostning for klienten (der kræver betaling af et honorar på 200 GBP).

— Alle omkostninger i tilknytning til litra b) skal klienten selv stå for.

— Litra c)-e), nævnt i denne doms præmis 16, dvs. forsendelsen til FHT's laboratorium, forarbejdningen, analysen og testningen, udgør 62% af den samlede omkostning for klienten (der kræver betaling af et honorar på 795 GBP).

— Litra g), dvs. opbevaringen, udgør 23% af den samlede omkostning (der kræver betaling af et honorar på 300 GBP).

19 De omkostninger, som FHT afholder for levering af de i hovedsagen omhandlede aktiviteter, er fordelt således:

— levering af udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod og administration: 7%

— forarbejdning, analyse, testning og nedfrysning af en prøve: 91%

— opbevaring af den forberedte prøve: 2%.

20 Hovedparten af medarbejdertidsforbruget i forbindelse med leveringer af ydelser i henhold til kontrakten er forbundet med analysen, testningen og den efterfølgende forarbejdning af blodet. Medarbejdertidsforbruget i forbindelse med opbevaring, når først prøverne er nedfrosne, er minimal.

21 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at HMRC først var af den opfattelse, at »indsamling« og analyse af stamceller i modsætning til opbevaring heraf var fritaget i henhold til Schedule 9, Group 7, Item 8, i lov af 1994 om merværdiafgift (levering af humane (herunder føtale) organer eller væv mv.). FHT blev derfor behandlet som en erhvervsdrivende, som foretog både fritagne transaktioner og afgiftspligtige transaktioner.

22 HMRC fandt herefter, at hovedydelsen bestod i opbevaring af stamceller, en aktivitet, som ikke udgjorde lægelig behandling, og at analysen og forarbejdningen af cellerne var underordnede i forhold til denne aktivitet. Desuden kunne analysen og

forarbejdningen af stamceller, selv inden for rammerne af en særskilt undersøgelse af disse aktiviteter, efter HMRC's opfattelse ikke sidestilles med pleje.

23 FHT iværksatte appel til VAT and Duties Tribunal, Manchester, idet den gjorde gældende, at:

— selskabets leveringer udgør en enkeltstående sammensat levering af profylaktisk lægebehandling, der er omfattet af fritagelsen i artikel 132, stk. 1, litra c), i direktiv 2006/112

— de udgør en enkeltstående sammensat levering af hospitalsbehandling eller pleje eller transaktioner i nær tilknytning hertil, der er omfattet af fritagelsen i direktivets artikel 132, stk. 1, litra b), eller

— subsidiært, hvis FHT's leveringer ikke udgør en enkeltstående sammensat transaktion, udgør leveringen af indsamling, testning, analyse, forarbejdning og nedfrysning samt det forhold at stille stamcellerne til rådighed på rette tidspunkt til terapeutiske formål hver især fritagne transaktioner i medfør af nævnte direktivs artikel 132, stk. 1, litra b) og c).

24 Under disse omstændigheder har VAT and Duties Tribunal, Manchester, besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1. Under omstændigheder, hvor en medlemsstat godtager, at tjenesteydelser udføres af en organisation, der skal anses for en behørigt anerkendt institution af en tilsvarende art som et hospital eller et center for lægebehandling og diagnostik i henhold til artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv [2006/112], skal udtrykket »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), da fortolkes som omfattende de samlede eller alternativt en eller flere (og i givet fald, hvilke) tjenesteydelser af følgende beskrivelser (som nærmere beskrevet i den redegørelse for de faktiske omstændigheder, som parterne er enige om):

a) levering til et ufødt barns forældre af en pakke med det nødvendige lægeudstyr, således at en uafhængig læge, som medvirker ved fødslen, kan indsamle blod fra barnets navlesnor umiddelbart efter fødslen

b) testning af det således indsamlede blod på et specialbygget anlæg med henblik på at sikre, at det ikke er inficeret med sygdomme, som kan overføres via blodet eller via stamceller, der er udtaget fra blodet, såfremt der gøres terapeutisk brug af stamcellerne (der sker tilsvarende testning igen efter seks måneder)

c) forarbejdning af dette blod af og under tilsyn af passende kvalificerede læger for at udtage en prøve af stamceller, som er egnede til terapeutisk medicinsk brug

d) opbevaring af blod og stamceller under videnskabeligt kontrollerede betingelser, der er designede til at opretholde og bevare blodet og stamcellerne i perfekt stand, og/eller

e) frigivelse af blod på forældrenes anmodning (indtil barnet er 18 år) til brug ved lægebehandling?

2. Alternativt, skal begrebet transaktioner, som er »i nær tilknytning« til hospitalsbehandling og pleje i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv [2006/112] fortolkes således, at det omfatter alle eller nogle (og i givet fald, hvilke) af ovennævnte tjenesteydelser?

3. Under omstændigheder, hvor en medlemsstat godtager, at de nævnte tjenesteydelser udføres af eller under tilsyn af en eller flere passende kvalificerede læger, skal udtrykket »behandling af personer« i artikel 132, stk. 1, litra c), i direktiv [2006/112] da fortolkes som omfattende de samlede eller alternativt en eller flere (og i givet fald, hvilke) tjenesteydelser af følgende beskrivelser (som nærmere beskrevet i den redegørelse for de faktiske omstændigheder, som parterne er enige om):

f) levering til et ufødt barns forældre af en pakke med det nødvendige lægeudstyr, således at en uafhængig læge, som medvirker ved fødslen, kan indsamle blod fra barnets navlesnor umiddelbart efter fødslen

g) testning af det således indsamlede blod på et specialbygget anlæg med henblik på at sikre, at det ikke er inficeret med sygdomme, som kan overføres via blodet eller via stamceller, der er udtaget fra blodet, såfremt der gøres terapeutisk brug af stamcellerne (der sker tilsvarende testning igen efter seks måneder)

h) forarbejdning af dette blod af og under tilsyn af passende kvalificerede læger for at udtage en prøve af stamceller, som er egnede til terapeutisk medicinsk brug

i) opbevaring af blod og stamceller under videnskabeligt kontrollerede betingelser, der er designede til at opretholde og bevare blodet og stamcellerne i perfekt stand, og/eller

j) frigivelse af blod på forældrenes anmodning (indtil barnet er 18 år) til brug ved lægebehandling?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

25 Indledningsvis bemærkes, at momsen i henhold til direktiv 2006/112 ligesom i henhold til sjette direktiv har et meget vidt anvendelsesområde, da de afgiftspligtige transaktioner i henhold til artikel 2 ud over indførsel af goder omfatter levering af goder

og tjenesteydelser, som mod vederlag foretages i indlandet af en afgiftspligtig person, der optræder i denne egenskab (jf. analogt bl.a. dom af 21.2.2006, sag C-255/02, Halifax m.fl., Sml. I, s. 1609, præmis 49, af 14.12.2006, sag C-401/05, VDP Dental Laboratory, Sml. I, s. 12121, præmis 22, og af 11.2.2010, sag C-88/09, Graphic Procédé, Sml. I, s. 1049, præmis 15). Artikel 132 i direktiv 2006/112 fritager imidlertid ligesom sjette direktivs artikel 13 visse former for virksomhed for moms.

26 Som det fremgår af denne doms præmis 4, 6 og 8, er affattelsen af sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c), i det væsentlige identisk med affattelsen af artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i direktiv 2006/112, sammenholdt med samme direktivs artikel 131. Desuden fremgår det af første og tredje betragtning til direktiv 2006/112, at dette i princippet ikke tilsigter at indføre materielle ændringer i forhold til bestemmelserne i sjette direktiv.

27 Det følger heraf, at sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c), og artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i direktiv 2006/112 skal fortolkes ens (jf. ligeledes analogt dom af 6.11.2008, sag C-291/07, Kollektivavtalsstiftelsen TRR Trygghetsrådet, Sml. I, s. 8255, præmis 23). Således kan retspraksis vedrørende fritagelserne i sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c), i den foreliggende sag anvendes som grundlag for besvarelsen af den præjudicielle forelæggelse.

28 Det bemærkes herved, at det følger af fast retspraksis, at de i sjette direktivs artikel 13 indeholdte fritagelser er selvstændige EU-retlige begreber, hvormed det skal undgås, at momsbestemmelserne anvendes forskelligt fra medlemsstat til medlemsstat (jf. analogt bl.a. dom af 25.2.1999, sag C-349/96, CPP, Sml. I, s. 973, præmis 15, og af 28.1.2010, sag C-473/08, Eulitz, Sml. I, s. 907, præmis 25). Det samme gælder de fritagelser, som er omhandlet i artikel 132 i direktiv 2006/112.

29 Det fremgår desuden af retspraksis vedrørende sjette direktivs artikel 13, punkt A, at fritagelserne i artikel 132 i direktiv 2006/112 ikke har til formål at momsfritage alle former for virksomhed af almen interesse, men alene sådanne, som heri nøje er opregnet og beskrevet på detaljeret måde (jf. analogt bl.a. dom af 11.7.1985, sag 107/84, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 2655, præmis 17, og af 20.11.2003, sag C-307/01, D'Ambrumenil og Dispute Resolution Services, Sml. I, s. 13989, præmis 54, samt Eulitz-dommen, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).

30 Det fremgår ligeledes af retspraksis vedrørende sjette direktiv, at de udtryk, der er anvendt til at beskrive fritagelserne i artikel 132 i direktiv 2006/112, skal fortolkes strengt, da de er undtagelser fra det almindelige princip, som følger af artikel 2, stk. 1, litra a) og c), i direktiv 2006/112, hvorefter moms opkræves af enhver levering af varer eller tjenesteydelser, som mod vederlag udføres af en afgiftspligtig person. Fortolkningen af disse ord skal imidlertid være forenelig med de formål, der forfølges med nævnte fritagelser, og overholde kravene i princippet om afgiftsneutralitet, der er uadskilleligt forbundet med det fælles momssystem. Reglen om en streng fortolkning betyder således ikke, at de udtryk, der anvendes til at definere de fritagelser, som er omhandlet i nævnte artikel 132, skal fortolkes således, at de fratages deres virkning (jf. analogt bl.a. dom af 14.6.2007, sag C-445/05, Haderer, Sml. I, s. 4841, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis, og af 19.11.2009, sag C-461/08, Don Bosco Onroerend Goed, Sml. I, s. 11079, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis, samt Eulitz-dommen, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

31 Det er i lyset af disse betragtninger, at de forelagte spørgsmål skal besvares.

Om det første og det tredje spørgsmål

32 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om udtrykket »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 skal fortolkes

således, at det omfatter alle de i hovedsagen omhandlede aktiviteter, dvs. fremsendelse af en udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, eller alternativt som en eller flere af disse, og i givet fald hvilken eller hvilke, når en medlemsstat godtager, at tjenesteydelser udføres af en organisation, der skal anses for en behørigt anerkendt institution af en tilsvarende art som et hospital eller et center for lægebehandling og diagnostik i denne bestemmelses forstand.

33 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om udtrykket »behandling af personer« i artikel 132, stk. 1, litra c), i direktiv 2006/112 skal fortolkes således, at det omfatter alle de aktiviteter, som er opregnet i den foregående præmis i denne dom, eller alternativt som en eller flere af disse, og i givet fald hvilken eller hvilke, når en medlemsstat godtager, at de nævnte aktiviteter udføres af eller under tilsyn af en eller flere passende kvalificerede læger.

34 Som det fremgår navnlig af ordlyden af det første og det tredje spørgsmål, er det i hovedsagen imidlertid ubestridt, dels at FHT med henblik på artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 skal anses for en behørigt anerkendt institution af lignende art som et hospital eller et center for lægebehandling, dels at FHT's aktiviteter med henblik på stk. 1, litra c), sker som et led i udøvelse af lægegerning og dertil knyttede erhverv som fastsat af den pågældende medlemsstat.

35 Det første og det tredje spørgsmål vedrører således hovedsageligt henholdsvis fortolkningen af udtrykkene »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 og »behandling af personer« i samme direktivs artikel 132, stk. 1, litra c).

36 Hvad angår ydelser af lægelig karakter fremgår det af retspraksis, at sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b), omhandler ydelser, der udføres inden for hospitaler, mens stk. 1, litra c), omhandler lægeydelser, der udføres uden for disse, enten på tjenesteyderens private bopæl, på patientens bopæl eller et andet sted (jf. i denne retning dom af 10.9.2002, sag C-141/00, Kügler, Sml. I, s. 6833, præmis 36). Det følger heraf, at sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c), hvis anvendelsesområder er særskilte, har til formål at regulere alle fritagelser for lægeydelser i streng forstand (jf. Kügler-dommen, præmis 36, og dom af 8.6.2006, sag C-106/05, L.u.P., Sml. I, s. 5123, præmis 26).

37 I konsekvens heraf omfatter begrebet »pleje« i sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b), og begrebet »behandling af personer« i stk. 1, litra c), som Domstolen allerede har fastslået, begge ydelser, som har til formål at diagnosticere, behandle og så vidt muligt helbrede sygdomme eller anomalier (jf. dom af 6.11.2003, sag C-45/01, Dornier, Sml. I, s. 12911, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis, og L.u.P.-dommen, præmis 27).

38 Som det fremgår af denne doms præmis 27, gælder det samme med hensyn til de identiske udtryk, som er indeholdt i artikel 132, stk. 1, litra b), henholdsvis litra c), i direktiv 2006/112.

39 Under disse betingelser skal det første og det tredje spørgsmål behandles sammen, idet de hver nærmere bestemt vedrører spørgsmålet, om — under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen — alle eller en del af de aktiviteter, som består i fremsendelse af udstyr til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, har til formål at diagnosticere, behandle og så vidt muligt helbrede sygdomme eller anomalier.

40 Det bemærkes herved, at selv om »pleje« og »behandling af personer« skal have et terapeutisk formål, følger det ikke nødvendigvis heraf, at en ydelses terapeutiske formål skal forstås særligt snævert (jf. dom af 11.1.2001, sag C-76/99, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 249, præmis 23, og af 20.11.2003, sag C-212/01, Unterpertinger, Sml. I, s. 13859, præmis 40, samt L.u.P.-dommen, præmis 29).

41 Følgelig er lægelige ydelser, der er udført med det formål at beskytte, herunder at fastholde eller reetablere en persons sundhedstilstand, fritaget efter dette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b) og c) (jf. i denne retning Unterpertinger-dommen, præmis 40 og 41, dommen i sagen D'Ambrumenil og Dispute Resolution Services, præmis 58 og 59, og L.u.P.-dommen, præmis 29).

42 Som det fremgår af denne doms præmis 27, gælder det samme for artikel 132, stk. 1, litra b) og c), i direktiv 2006/112.

43 De i hovedsagen omhandlede aktiviteter, således som de udføres af FHT, dvs. fremsendelse af udstyr til indsamling af navlesnorsblod samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod, synes imidlertid ikke hverken samlet eller hver for sig at have som deres direkte formål reelt at diagnosticere, behandle eller helbrede sygdomme eller anomalier, ligesom disse ydelser heller ikke har som hovedformål at beskytte, fastholde eller reetablere en sundhedstilstand.

44 Det bemærkes herved, at selv om påvisningen af en sygdom ganske vist kan være et af de mulige formål, som kan begrunde indsamlingen af stamceller fra navlesnorsblod, synes det at fremgå af sagsakterne, og navnlig af kontrakten, at de af FHT leverede ydelser udelukkende tilsigter at sikre tilgængeligheden af en bestemt ressource

med henblik på en lægelig behandling i det usikre tilfælde, hvor en sådan ressource bliver nødvendig, men ikke som sådan udgør aktiviteter, som tilsigter at modvirke, undgå eller forebygge sygdom, skader eller sundhedsproblemer eller at påvise latente eller opstående sygdomme. Hvis dette måtte være tilfældet, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve i lyset af samtlige de konkrete elementer i den tvist, som er indbragt for den, kan aktiviteter som de i hovedsagen omhandlede ikke i sig selv anses for at være omfattet af udtrykkene »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 på den ene side eller af »behandling af personer« i artikel 132, stk. 1, litra c), i direktiv 2006/112 på den anden side.

45 Hvis den forelæggende ret derimod måtte finde, at analysen af navlesnorsblodet reelt har et lægeligt diagnostisk formål og ikke blot er en del af den undersøgelse, som skal fastslå, om stamcellerne er levedygtige, må det konkluderes, at der foreligger en diagnostisk ydelse, som kan henhøre under fritagelserne i artikel 132, stk. 1, litra b) eller c), i direktiv 2006/112, forudsat at de øvrige betingelser i disse litraer og i nævnte direktiv er overholdt.

46 Det bemærkes desuden, at i modsætning til den af FHT under retsmødet fremførte argumentation kan kryopræservering af levende dele fra en menneskekrop, selv om disse er adskilt fra denne krop, ikke som sådan udgøre profylaktisk lægebehandling.

47 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første og det tredje spørgsmål samlet besvares med, at aktiviteter, der består i fremsendelse af en udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, hverken samlet eller hver for sig er omfattet af begrebet »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112

eller begrebet »behandling af personer« i dette direktivs artikel 132, stk. 1, litra c), når sådanne aktiviteter udelukkende tilsigter at sikre, at en ressource vil være tilgængelig med henblik på en lægelig behandling i det usikre tilfælde, at en sådan måtte blive nødvendig, og ikke i sig selv tilsigter at diagnosticere, behandle eller helbrede sygdomme eller anomalier. Det forholder sig kun anderledes hvad angår analysen af navlesnorsblodet, hvis denne analyse reelt har et lægeligt diagnostisk formål, hvilket det om nødvendigt tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

Om det andet spørgsmål

48 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om begrebet transaktioner »i nær tilknytning« til »hospitalsbehandling og pleje« som omhandlet i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 skal fortolkes således, at det omfatter alle eller visse af de i hovedsagen omhandlede aktiviteter, som består i fremsendelse af udstyr til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamceller fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse.

49 Det bemærkes herved, at hvad angår sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b), fremgår det af præmis 45-50 i dom af 10. juni 2010, CopyGene (sag C-262/08, Sml. I, s. 5053), at begrebet transaktioner »i nær tilknytning« til »hospitalsbehandling og pleje« som omhandlet i sjette direktivs artikel 13, punkt A, stk. 1, litra b), skal fortolkes således, at det ikke omfatter aktiviteter, såsom indsamling, transport og analyse af navlesnorsblod fra nyfødte samt opbevaring af stamceller fra dette blod, når plejen gennemført inden for hospitaler, som disse aktiviteter kun eventuelt sker i tilknytning til, hverken er eksisterende, påbegyndt eller forventet igangsat.

50 Det samme må gælde for artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112.

51 Det følger heraf, at eftersom de i hovedsagen omhandlede aktiviteter i det væsentlige svarer til de ydelser, som gav anledning til CopyGene-dommen, må det konkluderes, at de ikke samlet eller hver for sig kan være omfattet af begrebet transaktioner »i nær tilknytning« til »hospitalsbehandling og pleje« som omhandlet i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112. Disse aktiviteter kan således kun i visse tilfælde anses for at ske i nær tilknytning til pleje udført inden for hospitaler, der hverken er eksisterende, påbegyndt eller forventet igangsat.

52 Henset til det ovenstående skal det andet spørgsmål besvares med, at begrebet transaktioner »i nær tilknytning« til »hospitalsbehandling og pleje« som omhandlet i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 skal fortolkes således, at det ikke omfatter aktiviteter som de i hovedsagen omhandlede, som består i fremsendelse af udstyr til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamceller fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, som disse aktiviteter kun eventuelt sker i tilknytning til, og som hverken er eksisterende, påbegyndt eller forventet igangsat.

Sagens omkostninger

53 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

1) **Aktiviteter, der består i fremsendelse af en udstyrspakke til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamcellerne fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, er hverken samlet eller hver for sig omfattet af begrebet »hospitalsbehandling og pleje« i artikel 132, stk. 1, litra b), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem eller begrebet »behandling af personer« i dette direktivs artikel 132, stk. 1, litra c), når sådanne aktiviteter udelukkende tilsigter at sikre, at en ressource vil være tilgængelig med henblik på en lægelig behandling i det usikre tilfælde, at en sådan måtte blive nødvendig, og ikke i sig selv tilsigter at diagnosticere, behandle eller helbrede sygdomme eller anomalier. Det forholder sig kun anderledes hvad angår analysen af navlesnorsblodet, hvis denne analyse reelt har et lægeligt diagnostisk formål, hvilket det om nødvendigt tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.**

2) **Begrebet transaktioner »i nær tilknytning« til »hospitalsbehandling og pleje« som omhandlet i artikel 132, stk. 1, litra b), i direktiv 2006/112 skal fortolkes således, at det ikke omfatter aktiviteter som de i hovedsagen omhandlede, som består i fremsendelse af udstyr til indsamling af navlesnorsblod fra nyfødte samt analyse og forarbejdning af dette blod og i givet fald opbevaring af stamceller fra dette blod med henblik på en eventuel fremtidig terapeutisk anvendelse, som disse aktiviteter kun eventuelt sker i tilknytning til, og som hverken er eksisterende, påbegyndt eller forventet igangsat.**

Underskrifter